ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहिता

पद पाठः (वाक्य सहित)

चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

Notes:

- Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in

Table of Contents

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहितायां पद पाठे चतुर्थं	_
काण्डं 3	
4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः अग्निचित्यङ्ग	

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

4 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे चतुर्थं काण्डं

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रइनः अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

युञ्जानः प्रथमं मनस्तत्वायं सिवता धियः ।
अग्निं ज्योतिर्निचाय्यं पृथिव्या अध्या ऽभरत् ।
युक्त्वायं मनसा देवान्थ् सुवर्यतो धिया दिवं ।
बृहज्ज्योतिः करिष्यतः सिवता प्रसुवित तान् ।
युक्तेन मनसा वयं देवस्य सिवतुः सवे । सुवर्गयाय शक्त्ये ।
युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ।
वि होत्रा दधे वयुना विदेक इन् – [] 1

4.1.1.1 - Padam

। । । युञ्जानः । प्रथमम् । मनः । तत्वाय । सविता । धियः । अग्निम् । ज्योतिः । निचाय्येति नि – चाय्य । पृथिव्याः । अधि । एति । अभरत् । युक्त्वाय । मनसा । देवान् । सुवः । यतः । धिया । दिवम् । बृहत् । ज्योतिः । करिष्यतः । सविता । प्रेति । सुवाति । तान् । युक्तेन । मनसा । वयम् । देवस्य । सवितुः । सवे । सुवर्गेयायेति सुवः – गेयाय। शक्त्यै। युञ्जते। मनः। उत। युञ्जते । धियः । विप्राः । विप्रस्य । बृहतः । विपश्चितः । वीति । होत्राः । दधे । वयुनाविदिति वयुन – वित् । एकः । इत् । 1 (50) 4.1.1.2 मही देवस्य सवितुः परिष्ठुतिः । युजे वां ब्रह्म पूर्व्यं नमोभिर्वि न । ॥ । । २लोका यन्ति पथ्येव सूराः । शृण्वन्ति विश्वे अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि दिव्यानि तस्थुः । यस्य प्रयाणमन्वन्य इद्ययुर्देवा देवस्य महिमानमर्चतः । यः पार्थिवानि विममे स एतशो रजा ्सि देवः सविता महित्वना । देव सवितः प्रस्व यज्ञं प्रस्व – [] 2

4.1.1.2 - Padam

मही । देवस्य । सवितुः । परिष्टुतिरिति परि-स्तुतिः । युजे । वाम् । ब्रह्म । पूर्व्यम् । नमोभिरिति नमः – भिः । वीति । इलोकाः । ्रा ॥ ॥ । ॥ । यन्ति । पथ्या । इव । सूराः । शृण्वन्ति । विश्वे । अमृतस्य । पुत्राः । एति । ये । धामानि । दिव्यानि । तस्थुः । यस्य । प्रयाणमिति प्र – यानम् । अन्विति । अन्ये । इत् । ययुः । देवाः । देवस्य । महिमानम् । अर्चतः । यः । पार्थिवानि । विमम इति वि – ममॆ । सः। एतशः। रजार्सः। देवः। सविता। महित्वनेति महि-त्वना। देव । सवितः । प्रेति । सुव । यज्ञम् । प्रेति । सुव । 2 (50) 4.1.1.3 यज्ञपतिं भगाय दिव्यो गन्धर्वः । केतपूः केतन्नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचमद्य स्वदाति नः । इमं नो देव सवितर्यज्ञं प्रसुव देवायुवण् सिखविदण् सत्राजितं धनजितण् सुवर्जितं । ऋचा स्तोम ए समर्थय गायत्रेण रथन्तरं । बृहद्-गायत्रवर्तनि ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां गायत्रेण छन्दसा ऽऽददेऽङ्गिरस्वदभ्रिरसि नारि – [ ] 3 4.1.1.3 - Padam यज्ञपतिमिति यज्ञ – पतिम् । भगाय । दिव्यः । गन्धर्वः । केतपूरिति केत – पूः । केतम् । नः । पुनातु । वाचः । पतिः । वाचम् । अद्य । स्वदाति । नः । इमम् । नः । देव । सवितः । यज्ञम् । प्रेति । सुव । देवायुविमति देव – युवम् । सिखविदिमिति सिख – विदम् । । ॥ । । । । । स्त्राजितमिति सत्र – जितम् । धनजितमिति धन – जितम् । सुवर्जितमिति सुवः – जितम् । ऋचा । स्तोमम् । समिति । अर्धय । गायत्रेण । रथन्तरमिति रथं – तरम् । बृहत् । गायत्रवर्तनीति गायत्र – वर्तनि । देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसव इति प्र – सवॆ । अश्विनोः । बाहुभ्यामिति बाहु – भ्याम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । गायत्रेण । छन्दसा । एति । ददॆ । अङ्गिरस्वत् । अभ्रेः । असि । नारिः । 3 (50)

4.1.1.4

-रिस पृथिव्याः सधस्थादिग्नं पुरीष्यमङ्गिरस्वदा भर त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा ऽऽददेऽङ्गिरस्वद्-बिभ्रेरिस नारिरिस त्वया वयण् सधस्थ आग्निण् शकेम खनितुं पुरीष्यं जागतेन त्वा छन्दसा ऽऽददेऽङ्गिरस्वद्धस्त आधाय सिवता बिभ्रदिभ्रिण् हिरण्ययीं। तया ज्योतिरजस्म-मिदिग्नं खात्वी न आ भरानुष्टुभेन त्वा छन्दसा () ऽऽददेऽङ्गिरस्वत्। 4

4.1.1.4 - Padam

असि । पृथिव्याः । सधस्थादिति सध – स्थात् । अग्निम् ।

पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । एति । भर । त्रैष्टुभेन । त्वा । छन्दसा ।

एति । ददे । अङ्गिरस्वत् । बिभ्रः । असि । नारिः । असि । त्वया ।

वयम् । सधस्थ इति सध – स्थे । एति । अग्निम् । शकेम ।

वानतुम् । पुरीष्यम् । जागतेन । त्वा । छन्दसा । एति । ददे ।

अङ्गिरस्वत् । हस्ते । आधायत्या – धाय । सविता । बिभ्रत् ।

अभ्रिम् । हिरण्ययीम् । तया । ज्योतिः । अजस्रम् । इत् । अग्निम् ।

खात्वी । नः । एति । भर । आनुष्टुभॆनॆत्यानु – स्तुभॆन । त्वा । छन्दंसा ( ) । एति । ददॆ । अङ्गिरस्वत् । **४ (53)** *(इद् - यज्ञं प्रसुव* – नारि – रानुष्टुभैन त्वा छन्दसा – त्रीणि च) (A1) <u>4.1.2.1</u> इमामगृभ्णन् रञ्चानामृतस्य पूर्व आयुषि विदथेषु कव्या । तया देवाः सुतमा बभूवुर्. ऋतस्य सामन्थ् सरमारपन्ती । प्रतूर्तं वाजिन्ना द्रव वरिष्ठामनु संवतं । दिवि ते जन्म परममन्तरिक्षे नाभिः पृथिव्यामधि योनिः । युञ्जाथा ए रासंभं युवमस्मिन् यामे वृषण्वसू । अग्निं भरन्तमस्मयुं । योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमूतये । प्रतूर्व [ ] 5 4.1.2.1 - Padam

इमाम् । अगृभ्णत्न् । रज्ञानाम् । ऋतस्य । पूर्वे । आयुषि । विद्येषु । क्व्या । तया । देवाः । सुतम् । एति । बभूवुः । ऋतस्य । सामत्न् । सरम् । आरपन्तीत्या – रपन्ती । प्रतूर्तमितिप्र – तूर्तम् । वाजित्र् । एति । द्रव । वरिष्ठाम् । अन्विति । संवतमिति सं – वतम् । दिवि ।

ते । जन्म । परमम् । अन्तरिक्षॆ । नाभिः । पृथिव्याम् । अधीति । योनिः । युञ्जाथाम् । रासभम् । युवम् । अस्मिन्न् । यामे । वृषण्वसू इति वृषण् – वसू । अग्निम् । भरन्तम् । अस्मयुमित्यस्म – युम् । योगेयोग इति योगें – योगे । तवस्तरमिति तवः – तरम् । वाजेवाज इति वाज – वाज । हवामहे । सखायः । इन्द्रम् । ऊतये । प्रतूर्वन्निति प्र – तूर्वन्न् । 5 (50) 4.1.2.2 -न्नेह्यवक्रामन्नशस्ती रुद्रस्य गाणपत्यान् मयोभूरेहि । उर्वन्तरिक्षमन्विहि स्वस्ति गव्यूतिरभयानि कृण्वन्न् । पूष्णा सयुजा सह । पृथिव्याः सधस्थादिग्निं पुरिष्य-मङ्गिरस्व-दच्छेह्यग्निं पुरीष्य-मङ्गरस्वद-च्छेमोऽग्निं पुरीष्य-मङ्गरस्वद्-भरिष्यामोऽग्निं पुरीष्य-मङ्गिरस्वद्-भरामः । अन्वग्निरुषसा-मग्रमख्य-दन्वहानि प्रथमो जातवेदाः । अनु सूर्यस्य – [ ] 6

4.1.2.2 - Padam

एति । इहि । अवक्रामन्नित्यव – क्रामन्न् । अशस्तीः । रुद्रस्य । गाणपत्यादिति गाण – पत्यात् । मयोभूरिति मयः – भूः । एति । इहि । उरु । अन्तरिक्षम् । अन्विति । इहि । स्वस्तिगव्यूतिरिति स्वस्ति – गव्यूतिः । अभयानि । कृण्वन्न् । पूष्णा । सयुजैति स – युजा । सह । पृथिव्याः । सधस्थादिति सध – स्थात् । अग्निम् । पुरिष्यम् । अङ्गिरस्वत् । अच्छं । इहि । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । अच्छ । इमः । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । भरिष्यामः । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । भरामः । अन्विति । अग्निः । उषसाम् । अग्रम् । अख्यत् । अन्विति । अहानि । प्रथमः । जातवैदा इति जात – वैदाः । अन्विति । सूर्यस्य । 6 (50)

<u>4.1.2.3</u>

पुरुत्रा च रञ्मीननु द्यावापृथिवी आ ततान । आगत्य वाज्यध्वनः — । — । — । — । सर्वा मृथो विधूनुते । अग्नि ए सुधस्थे महति चक्षुषा नि चिकीषते ।

आक्रम्य वाजिन् पृथिवीमग्निमिच्छ रुचा त्वं । भूम्या वृत्वाय नो ब्रूहि यतः खनाम तं वयं। द्यौस्ते पृष्ठं पृथिवी सधस्थमात्मा उन्तरिक्ष ए समुद्रस्ते योनिः । विख्याय चक्षुषा त्वमभि तिष्ठ- [ ] 7 4.1.2.3 - Padam पुरुत्रेति पुरु – त्रा । च । रञ्मीन् । अन्विति । द्यावा पृथिवी इति द्यावा – पृथिवी । एति । ततान । आगत्येत्या – गत्य । वाजी । अध्वनः । सर्वाः । मृधः । वीति । धूनुते । अग्निम् । सधस्थ इति सध – स्थे। महति। चक्षुषा। नीति। चिकीषते। आक्रम्यत्या – क्रम्य । वाजिन्न् । पृथिवीम् । अग्निम् । इच्छ । रुचा । त्वम् । भूम्याः । वृत्वायं । नः । ब्रूहि । यतः । खनाम । तम् । वयम् । द्यौः । ते । पृष्ठम् । पृथिवी । सधस्थमिति सध – स्थम् । आत्मा । अन्तरिक्षम् । समुद्रः । ते । योनिः । विख्यायेति वि – ख्याय । चक्षुषा । त्वम् । अभीति । तिष्ठ । **७ (50)**

4.1.2.4

```
पृतन्यतः ।
। । । ।
उत्क्राम महते सौभगाया–स्मादास्थानाद् द्रविणोदा वाजिन्न् ।
वय स्याम सुमतौ पृथिव्या अग्निं खनिष्यन्त उपस्थे अस्याः।
उदक्रमीद द्रविणोदा वाज्यर्वाऽकः स लोक ए सुकृतं पृथिव्याः ।
ततः खनेम सुप्रतीकमग्नि ए सुवो रुहाणा अधि नाक उत्तमे ।
अपो देवीरुपं सृज मधुमतीरयक्ष्मायं प्रजाभ्यः।
तासा ७ स्थानादु ज्जिहता – मोषधयः सूपिप्पलाः । जिघर्म्य – [] 8
4.1.2.4 - Padam
पृतन्यतः । उदिति । क्राम । महतॆ । सौभगाय । अस्मात् ।
आस्थानादित्या – स्थानात् । द्रविणोदा इति द्रविणः – दाः ।
वाजिन्न् । वयम् । स्याम । सुमताविति सु – मतौ । पृथिव्याः ।
अग्निम् । खनिष्यन्तः । उपस्थ इत्युप – स्थॆ । अस्याः । उदितिं ।
अक्रमीत् । द्रविणोदा इति द्रविणः – दाः । वाजी । अर्वा । अर्कः ।
सः । लोकम् । सुकृतमिति सु-कृतम् । पृथिव्याः । ततः । खनेम ।
```

सुप्रतीकमिति सु-प्रतीकम् । अग्निम् । सुवः । रुहाणाः । अधीति । नाके । उत्तम इत्युत् – तमे । अपः । देवीः । उपेति । सृज । मधुमतीरिति मधु – मतीः । अयक्ष्मायं । प्रजाभ्य इति प्र–जाभ्यः । तासाम् । स्थानात् । उदिति । जिहताम् । औषधयः । सुपिप्पला इति सु – पिप्पलाः । जिघर्मि । 8 (50) -ग्निं मनसा घृतेन प्रतिक्ष्यन्तं भुवनानि विश्वा। पृथुं तिरश्चा वयसा बृहन्तं वयिष्ठमन्न ए रभसं विदानं। आ त्वां जिधर्मि वचसा घृतेनाऽरक्षसा मनसा तज्जुषस्व। मर्यश्रीः स्पृहयद्-वर्णो अग्निर्नाऽभिमृशे तनुवा जर्.हृषाणः । परि वाजपतिः कविरग्निर्.हव्यान्यक्रमीत् । दधद् रत्नानि दाशुषे । परि त्वाऽग्ने पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि । धृषद् वर्णं दिवेदिवे भेतारं () भङ्गरावतः । त्वमग्ने द्युभिस्त्व-माशुशुक्षणिस्त्व-मद्भ्यस्त्व-मञ्मनस्परि । त्वं वनेभ्य स्त्वमोषधीभ्य स्त्वं नृणां नृपते जायसे शूचिः । 9

4.1.2.5 - Padam

अग्निम् । मनसा । घृतेन । प्रतिक्ष्यन्तमिति प्रति – क्ष्यन्तम् । । । । । । । । । । । भुवनानि । विश्वा । पृथुम् । तिरश्चा । वयसा । बृहन्तम् । व्यचिष्ठम् । अन्नम् । रभसम् । विदानम् । एति । त्वा । जिघर्मि । वचसा । ्। । । घृतेन । अरक्षसा । मनसा । तत् । जुषस्व । मर्यश्रीरिति मर्य-श्रीः । स्पृहयद्वर्ण इति स्पृहयत् – वर्णः । अग्निः । न । अभिमृश ः । । । । । । । । इत्यभि – मृशे । तनुवा । जर्हृषाणः । परीति । वाजपतिरिति वाज – पतिः । कविः । अग्निः । हव्यानि । अक्रमीत् । दधत् । रत्नानि । दाशुषे । परीति । त्वा । अग्ने । पुरम् । वयम् । विप्रम् । सहस्य । धीमहि । धृषद्वर्णमिति धृषत् – वर्णम् । दिवॆदिव इति — । । दिवे – दिवे । भेतारम् () । भङ्गगवत इति भङ्गगर – वतः । त्वम् । अग्ने । द्युभिरिति द्यु – भिः । त्वम् । आशुशुक्षणिः । त्वम् । अद्भ्य इत्यत् – भ्यः । त्वम् । अञ्मनः । परि । त्वम् । वनैभ्यः । त्वम् । अोषधीभ्य इत्योषधि – भ्यः । त्वम् । नृणाम् । नृपत इति नृ–पते ।

जायसे । शुचिः । 9 (70) (प्रतूर्वन्थ् – सूर्यस्य – तिष्ठ – जिधर्मि - भॆत्तारं - विं्शतिश्च) (A2) <u>4.1.3.1</u> देवस्य त्वा सवितुः प्रसवैऽश्विनो र्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां पृथिव्याः सधस्थेऽग्निं पुरीष्य-मङ्गिरस्वत् खनामि । ज्योतिष्मन्तं त्वाऽग्ने सुप्रतीकमजस्रण भानुना दीद्यानं । शिवं प्रजाभ्योऽहि एं सन्तं पृथिव्याः सधस्थेऽग्निं पुरीष्य-मङ्गिरस्वत् चनामि । अपां पृष्ठमसि सप्रथा उर्वग्निं भरिष्यदपराविषष्ठं । वर्धमानं मह आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व । शर्म च स्थो – [ ] 10 4.1.3.1 - Padam देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसव इति प्र – सवॆ । अश्विनोः । । सधस्थ इति सध – स्थॆ । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् ।

खनामि । ज्योतिष्मन्तम् । त्वा । अग्ने ।

सुप्रतीकमिति सु – प्रतीकम् । अजस्रेण । भानुना । दीद्यानम् । शिवम् । प्रजाभ्य इति प्र – जाभ्यः । अहि ्सन्तम् । पृथिव्याः । सधस्थ इति सध – स्थॆ । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । खनामि । अपाम् । पृष्ठम् । असि । सप्रथा इति स – प्रथाः । उरु । अग्निम् । भरिष्यत् । अपराविषष्ठिमित्यपरा – विषष्ठम् । वर्धमानम् । महः । एति । च । पुष्करम् । दिवः । मात्रया । वरिणा । प्रथस्व । र्श्म । च । स्थः । 10 (50) 4.1.3.2 वर्म च स्थो अच्छिद्रे बहुले उभे । व्यचस्वती संवसाथां भर्तमिनं अग्निमन्त भीरिष्यन्ती ज्योतिष्मन्त मजस्रमित्। पुरीष्योऽसि विश्वभराः । अथर्वा त्वा प्रथमो निरमन्थदग्ने । त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमन्थत । मूर्ध्नो विश्वस्य वाघतः । तमु त्वा दध्यङ्कः ऋषिः पुत्र ईधे – [] 11

4.1.3.2 - Padam

वर्म । च । स्थः । अच्छिद्रं इति । बहुल इति । उभे इति । ज्यचस्वती इति । समिति । वसाथाम् । भर्तम् । अग्निम् । पुरीष्यम् । समिति । वसाथाम् । सुवर्विदेति सुवः – विदा । समीची इति । उरसा । त्मना । अग्निम् । अन्तः । भरिष्यन्ती इति । ज्योतिष्मन्तम् । अजसम् । इत् । पुरीष्यः । असि । विश्वभरा इति विश्व – भराः । अर्थवा । त्वा । प्रथमः । निरिति । अमन्थत् । अग्ने । त्वाम् । अग्ने । पुष्करात् । अधीति । अथर्वा । निरिति । अमन्थत् । मूर्धः । विश्वस्य । वाघतः । तम् । उ । त्वा । द्रध्यङ् । ऋषिः । पुत्रः । ईधे । 11 (50)

4.1.3.3

अथर्वणः । वृत्रहणं पुरन्दरं । तमु त्वा पाथ्यो वृषा समीधे दस्युहन्तमं । धनञ्जयण् रणेरणे । सीद होतः स्व उ लोके चिकित्वान्थ् सादया यज्ञण् सुकृतस्य योनौ । देवावीर्देवान् हिवषा यजास्यग्ने बृहद्-यजमाने वयो धाः । नि होता होतृषद्ने विदानस्त्वेषो दीदिवा ् असदथ् सुदक्षः । अदब्धव्रत प्रमितर्विसिष्ठः सहस्रं भरः शुचिजिह्वो अग्निः । सण् सीदस्व महाण् असि शोचस्व [] 12

4.1.3.3 - Padam

अथर्वणः । वृत्रहणमिति वृत्र – हनम् । पुरन्दरमिति पुरं – दरम् ।
तम् । उ । त्वा । पाथ्यः । वृषा । समिति । ईधे । दस्युहन्तममिति
दस्यु – हन्तमम् । धनञ्जयमिति धनं – जयम् । रणेरण इति
एणे – रणे । सीद । होतः । स्वे । उ । लोके । चिकित्वान् । सादय ।
यज्ञम् । सुकृतस्येति सु – कृतस्य । योनौ । देवावीरिति देव – अवीः ।
देवान् । हिवषा । यजासि । अग्ने । बृहत् । यजमाने । वयः । धाः ।
नीति । होता । होतृषदन् इति होतृ – सदने । विदानः । त्वेषः ।
दीदिवान् । असदत् । सुदक्ष इति सु – दक्षः । अदब्धव्रत
प्रमितिरित्यदब्धव्रत – प्रमितः । विसिष्ठः । सहस्रंभर इति सहस्रं – भरः ।

```
शुचिजिह्न इति शुचि – जिह्नः । अग्निः । समिति । सीदस्व ।
महान् । असि । शोचस्व । 12 (50)
<u>4.1.3.4</u>
देववीतमः । वि धूममग्ने अरुषं मियेध्य सृज प्रशस्त दर्.शतं ।
जनिष्वा हि जेन्यो अग्रे अहा ् हितो हितेष्वरुषो वनेषु ।
दमेदमे सप्त रत्ना दर्धानोऽग्निर्.होता नि षसादा यजीयान् । 13
4.1.3.4 - Padam
देववीतम इति देव – वीतमः । वीति । धूमम् । अग्ने । अरुषम् ।
मियेध्य । सृज । प्रशस्तेति प्र – शस्त । दर्.शतम् । जनिष्व । हि ।
ससादा । यजीयान् । 13 (27) (स्थ – ईधे – शोचस्व –
सप्तविण्शतिश्च) - (४३)
<u>4.1.4.1</u>
सं ते वायुर्मातरिश्वा दधातूत्तानायै हृदयं यद्विलिष्टं।
देवानां यश्चरति प्राणयेन तस्मै च देवि वषडस्तु तुभ्यं।
                                           Page 19 of 61
                vedavms@gmail.com
```

सुजातो ज्योतिषा सह शर्म वरूथमाऽसदः सुवः। वासों अग्ने विश्वरूप एं संँव्ययस्व विभावसो । उद् तिष्ठ स्वध्वरावा नो देव्या कृपा। दृशे च भासा बृहता सुशुक्विनराऽग्ने याहि सुशस्तिभिः। 14 4.1.4.1 - Padam । समिति । तॆ । वायुः । मातरिश्वा । दधातु । उत्तानाया इत्युत् – तानायै । हृदयम् । यत् । विलिष्टमिति वि – लिष्टम् । देवानाम् । यः । चरति । प्राणथॆनेति प्र – अनथॆन । तस्मै । च । दॆवि । वषट् । अस्तु । तुभ्यम् । सुजात इति सु–जातः । ज्योतिषा । सह । शर्म । वरूथम् । एति । असदः । सुवः । वासः । अग्ने । विश्वरूपमिति विश्व – रूपम् । समिति । व्ययस्व । विभावसो इति विभा-वसो । उदिति । उ । तिष्ठ । स्वध्वरेति सु – अध्वर । अव । नः । देव्या । कृपा । दृशॆ । च । भासा । बृहता । सुशुक्वनिरिति सु-शुक्वनिः । एति । अग्ने । याहि । सुशस्तिभिरिति सुशस्ति – भिः । 14 (50)

```
<u>4.1.4.2</u>
ऊर्ध्व ऊ षु ण ऊतये तिष्ठा देवो न सविता।
ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदञ्जिभं-र्वाघद्भं-र्विह्वयामहे ।
स जातो गर्भो असि रोदस्योरग्ने चारुर्विभृत ओषधीषु ।
चित्रः शिशुः परि तमा ७ स्यक्तः प्र मातृभ्यो अधि कनिक्रदद्गः ।
स्थिरो भव वीड्वङ्ग आशुर्भव वाज्यर्वत् ।
पृथुर्भव सुषदस्त्वमग्नेः पुरीषवाहनः । शिवो भव – [ ] 15
4.1.4.2 - Padam
ऊर्ध्वः । उ । स्विति । नः । ऊतये । तिष्ठ । देवः । न । सविता ।
ऊर्ध्वः । वाजस्य । सनिता । यत् । अञ्जिभिरित्यञ्जि – भिः ।
वाघद्भिरितिं वाघत् – भिः । विह्वयामह इति वि – ह्वयामहे । सः ।
जातः । गर्भः । असि । रोदस्योः । अग्ने । चारुः । विभृत इति
वि – भृतः । ओषधीषु । चित्रः । शिशुः । परीति । तमा एंसी ।
अक्तः । प्रॆति । मातृभ्य इति मातृ – भ्यः । अधीति । कनिक्रदत् ।
गाः । स्थिरः । भव । वीड्वङ्ग इति वीडु – अङ्गः । आशुः । भव ।
```

```
वाजी । अर्वन्न् । पृथुः । भव । सुषद इति सु – सदः । त्वम् ।
अग्नेः । पुरीषवाहंन इति पुरीष – वाहंनः । शिवः । भव । 15 (50)
4.1.4.3
प्रजाभ्यो मानुषीभ्यस्त्वमङ्गिरः ।
मा द्यावापृथिवी अभि शूशुचो माऽन्तरिक्षं मा वनस्पतीन् ।
प्रैतु वाजी कनिक्रद-न्नानदद्-रासभः पत्वा ।
भरत्नि प्रीष्यं मा पाद्यायुषः पुरा।
रासभो वां कनिक्रदथ् सुयुक्तो वृषणा रथें।
स वामिग्निं पुरीष्यमाशुर्दूतो वहादितः।
वृषाऽग्निं वृषणं भरन्नपां गर्भण् समुद्रियं । अग्न आ याहि [ ] 16
4.1.4.3 - Padam
प्रजाभ्य इति प्र – जाभ्यः । मानुषीभ्यः । त्वम् । अङ्गिरः । मा ।
द्यावापृथिवी इति द्यावा – पृथिवी । अभीति । शूशुचः । मा ।
अन्तरिक्षम् । मा । वनस्पतीन् । प्रेति । एतु । वाजी । कनिक्रदत् ।
। । ॥ । ॥
नानदत् । रासभः । पत्वा । भरत्र् । अग्निम् । पुरीष्यम् । मा । पादि ।
```

आयुषः । पुरा । रासंभः । वाम् । कनिक्रदत् । सुयुक्त इति सु – युक्तः । वृषणा । रथें । सः । वाम् । अग्निम् । पुरीष्यम् । आशुः । दूतः । वहात् । इतः । वृषा । अग्निम् । वृषणम् । भरत्र् । अपाम् । गर्भम् । समुद्रियम् । अग्ने । एति । याहि । 16 (50) 4.1.4.4 वीतयं ऋत्र सत्यं । ओषधयः प्रति गृह्णीताऽग्निमेत्र शिवमायन्तमभ्यत्र युष्मान् । व्यस्यन् विश्वा अमतीरराती-र्निषीदन्नो अप दुर्मति ए हनत् । ओषधयः प्रति मोदध्वमेनं पुष्पावतीः सुपिप्पलाः । अयं वा गर्भ ऋत्वियः प्रत्रन् सधस्थमा ऽसदत् । 17 4.1.4.4 - Padam वीतयें । ऋतम् । सत्यम् । ओषधयः । प्रतीति । गृह्णीत । अग्निम् । एतम् । शिवम् । आयन्तमित्या – यन्तम् । अभीति । अत्र । युष्मान् । व्यस्यन्निति वि – अस्यन्न् । विश्वाः । अमतीः । अरातीः । निषीदन्नि ति नि – सीदन्न् । नः । अपॆति । दुर्मतिमिति दुः – मतिम् । हनत् । ओषधयः । प्रतीति । मोदध्वम् । एनम् ।

पुष्पावतीरिति पुष्पं – वतीः । सुपिप्पला इति सु – पिप्पलाः । अयम् । वः । गर्भः । ऋत्वियः । प्रत्नम् । सधस्थमिति सध-स्थम् । एति । असदत् । **17 (36)** *(सुशस्तिभिः – शिवो भव – याहि –* षट्त्रिण्शच्च) (A4) <u>4.1.5.1</u> वि पाजसा पृथुना शोशुंचानो बाधस्व द्विषो रक्षसो अमीवाः । सुशर्मणो बृहतः शर्मणि स्यामग्नेरह ए सुहवस्य प्रणीतौ । आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे । यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः । तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः । मित्रः - [ ] 18 4.1.5.1 - Padam वीति । पाजसा । पृथुना । शोशुंचानः । बाधस्व । द्विषः । रक्षसः । अमीवाः । सुर्श्नामण इति सु – शर्मणः । बृहतः । शर्मणि । स्याम् । अग्नेः । अहम् । सुहवस्येति सु–हवस्य । प्रणीताविति प्र – नीतौ ।

```
आपः । हि । स्थ । मयोभुव इति मयः-भुवः । ताः । नः । ऊर्जे ।
दधातन । महे । रणाय । चक्षसे । यः । वः । शिवतम इति
शिव-तमः । रसः । तस्य । भाजयत । इह । नः । उशतीः । इव ।
। ॥ ॥ । । । । । । । ।
मातरः । तस्मै । अरम् । गमाम । वः । यस्य । क्षयाय । जिन्वथ ।
आपः । जनयथ । च । नः । मित्रः । 18 (50)
<u>4.1.5.2</u>
स्र्स्ज्य पृथिवीं भूमिं च ज्योतिषा सह।
्।
सुजातं जातवेदसमग्निं वैश्वानरं विभुं।
। । । ।
अयक्ष्माय त्वा सण् सृजामि प्रजाभ्यः ।
विश्वे त्वा देवा वैश्वानराः सर्ं सृजन्त्वा–नुष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्वत् ।
रुद्राः संभृत्यं पृथिवीं बृहज्ज्योतिः समीधिरे ।
तेषां भानुरजस इच्छुक्रो देवेषु रोचते । स्थ् सृष्टां वसुभी रुद्रैधीरैः
कर्मण्यां मृदं । हस्ताभ्यां मृद्वीं कृत्वा सिनीवाली करोतु – [] 19
```

4.1.5.2 - Padam

स्र्सृज्येति सं – सृज्य । पृथिवीम् । भूमिम् । च । ज्योतिषा । सह । सुजातमिति सु – जातम् । जातवैदसमिति जात – वेदसम् । अग्निम् । वैश्वानरम् । विभुमिति वि – भुम् । अयक्ष्मायं । त्वा । समिति । सृजामि । प्रजाभ्य इति प्र–जाभ्यः । विश्वे । त्वा । देवाः । वैश्वानराः । समिति । सृजन्तु । आनुष्टुभॆनेत्यानु – स्तुभॆन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । रुद्राः । संभृत्येति सं – भृत्यं । पृथिवीम् । बृहत् । ज्योतिः । समिति । ईधिरे । तेषाम् । भानुः । अजस्रः । इत् । शुक्रः । देवेषु । रोचते । संंसृष्टामिति सं – सृष्टाम् । वसुभिरिति । ॥ ॥ ॥ ॥ वसु – भिः । रुद्रैः । धीरैः । कर्मण्याम् । मृदम् । हस्ताभ्याम् । मुद्रीम् । कृत्वा । सिनीवाली । करोतु । 19 (50) <u>4.1.5.3</u> तां । सिनीवाली सुंकपर्दा सुंकुरीरा स्वौपशा । सा तुभ्यमदिते मह ओखां दंधातु हस्तयोः। उखां करोतु शक्त्या बाहुभ्या-मदितिर्धिया।

4.1.5.3 - Padam

ताम् । सिनीवाली । सुकपर्दिति सु – कपर्दा । सुकुरीरेति
सु – कुरीरा । स्वौपशेति सु – औपशा । सा । तुभ्यम् । अदिते ।
महे । एति । उखाम् । दधातु । हस्तयोः । उखाम् । करोतु ।
शक्तया । बाहुभ्यामिति बाहु – भ्याम् । अदितिः । धिया । माता ।
पुत्रम् । यथा । उपस्थ इत्युप–स्थे । सा । अग्निम् । बिभर्तु । गर्भे ।
आ । मखस्य । शिरः । असि । यज्ञस्य । पदे इति । स्थः ।
वसवः । त्वा । कृण्वन्तु । गायत्रेण । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् ।
पृथिवी । असि । रुद्राः । त्वा । कृण्वन्तु । त्रैष्टुभेन । छन्दसा ।
अङ्गिरस्वत् । अन्तरिक्षम् । असि । 20 (50)

4.1.5.4

—दित्यास्त्वां कृण्वन्तु जागतेन छन्दसाऽङ्गिरस्वद् द्यौरसि विश्वे

त्वा देवा वैश्वानराः कृण्वन्त्वानुष्टुभेन छन्दसा—ऽङ्गिरस्वद्—दिशोऽसि

धुवाऽसि धारया मयि प्रजाञ् रायस्पोषं गौपत्यञ् सुवीर्यञ् सजातान्

यजमानायाऽदित्यै रास्नाऽस्य दितिस्ते बिलं गृह्णातु पाङ्केन

छन्दसा ऽङ्गिरस्वत् । कृत्वाय सा महीमुखां मृन्मयीं योनिमग्नये ।

तां पृत्रभ्यः सं प्रा () यच्छददितिः श्रपयानिति । 21

4.1.5.4 - Padam

आदित्याः । त्वा । कृण्वन्तु । जागतेन । छन्दंसा । अङ्गिरस्वत् ।

ह्यौः । असि । विश्वे । त्वा । देवाः । वैश्वानगः । कृण्वन्तु ।

आनुष्टुभॆनेत्यानु – स्तुभॆन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । दिशः । असि ।

धुवा । असि । धारय । मिय । प्रजामिति प्र–जाम् । ग्रयः । पोषम् ।

गौपत्यम् । सुवीर्यमिति सु – वीर्यम् । सजातानिति स – जातान् ।

प्रजामानाय । अदित्यै । रास्ना । असि । अदितिः । ते । बिलम् ।

गृह्णातु । पाङ्कोन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । कृत्वाय । सा । महीम् ।

उखाम् । मृन्मयीमिति मृत्-मयीम् । योनिम् । अग्नये । ताम् । पुत्रभ्यः । सम् । प्रेति ( ) । अयच्छत् । अदितिः । श्रपयान् । इति । 21 (54)

(मित्रः – करो – त्वन्तरिक्षमसि – प्र – चत्वारि च) (A5) 4.1.6.1

4.1.6.1 - Padam

। । वसवः । त्वा । धूपयन्तु । गायत्रेण । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । — — । रुद्राः । त्वा । धूपयन्तु । त्रैष्टुभेन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् ।

आदित्याः । त्वा । धूपयन्तु । जागतेन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । विश्वे । त्वा । देवाः । वैश्वानराः । धूपयन्तु । आनुष्टुभॆनॆत्यानु – स्तुभॆन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । इन्द्रः । त्वा । धूपयतु । अङ्गिरस्वत् । विष्णुः । त्वा । धूपयतु । अङ्गिरस्वत् । वरुणः । त्वा । धूपयतु । अङ्गिरस्वत् । अदितिः । त्वा । देवी । विश्वदेव्यावतीति विश्वदेव्य – वती । पृथिव्याः । सधस्थ इति सध – स्थे । अङ्गिरस्वत् । खनतु । अवट । देवानाम् । त्वा । पत्नीः । 22 (50) 4.1.6.2 र्देवी र्विश्व देव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वद्–दंधतूखे धिषणास्त्वा देवीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थें-ऽङ्गिरस्व-दभीन्धतामुखे ग्नास्त्वा देवीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्व-च्छ्रपयन्तूखे वरूत्रयो जनयस्त्वा देवीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वत् पचन्त्रखे ।

मित्रैतामुखां पचैषा मा भेदि। एतां ते परि ददाम्यभित्त्यै। — — — — — — — — — — अभीमां — [] 23

4.1.6.2 - Padam

देवीः । विश्वदेव्यावतीरिति विश्वदेव्य – वतीः । पृथिव्याः । सधस्थ इति सध – स्थे । अङ्गिरस्वत् । दधतु । उखे । धिषणाः । त्वा । देवीः । विश्वदेव्यावतीरिति विश्वदेव्य – वतीः । पृथिव्याः । सधस्थ इति सध – स्थॆ। अङ्गिरस्वत्। अभीति। इन्धताम्। उखॆ। ग्नाः। त्वा । देवीः । विश्वदेव्यावतीरिति विश्वदेव्य – वतीः । पृथिव्याः । सधस्थ इति सध – स्थे । अङ्गिरस्वत् । श्रपयन्तु । उखे । वरूत्रयः । जनयः । त्वा । देवीः । विश्वदेव्यावतीरिति विश्वदेव्य – वतीः । पृथिव्याः । सधस्थ इति सध – स्थॆ । अङ्गिरस्वत् । पचन्तु । उखे । मित्रं । एताम् । उखाम् । पच । एषा । मा । भॆदि । एताम् । तॆ । परीति । ददामि । अभित्त्यै । अभीति । इमाम् । 23 (50)

<u>4.1.6.3</u> ा । । ॥ । महिना दिवं मित्रो बभूव सप्रथाः । उत श्रवसा पृथिवीं । मित्रस्य चर्.षणीधृतः श्रवो देवस्य सानिसं । द्युम्नं चित्रश्रवस्तमं । देवस्त्वां सवितोद्वपतु सुपाणिः स्वङ्गिरिः । सुबाहुरुत शक्त्यां । अपद्यमाना पृथिव्याशा दिश आ पृण। उत्तिष्ठ बृहती भवोर्ध्वा तिष्ठ ध्रुवा त्वं । वसवस्त्वा ऽऽच्छृन्दन्तु गायत्रेण छन्दंसाऽङ्गिरस्वद् रुद्रास्त्वाऽऽ च्छृन्दन्तु ( ) त्रैष्टुभेन छन्दसाऽङ्गिरस्व-दादित्यास्त्वा ऽऽच्छृन्दन्तु जागतेन छन्दसाऽङ्गिरस्वद्-विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा आ च्छृन्दन्त्वानुष्ट्रभेन छन्दसाऽङ्गिरस्वत् । 24

4.1.6.3 - Padam

महिना । दिवम् । मित्रः । बभूव । सप्रथा इति स – प्रथाः । उत । श्रवसा । पृथिवीम् । मित्रस्य । चर्.षणीधृत इति चर्.षणि – धृतः । श्रवः । देवस्य । सानसिम् । द्युम्नम् । चित्रश्रवस्तममिति चित्रश्रवः – तमम् । देवः । त्वा । सविता । उदिति । वपतु ।

सुपाणिरिति सु – पाणिः । स्वङ्गरिरिति सु – अङ्गरिः । सुबाहुरिति सु – बाहुः । उत । राक्त्या । अपद्यमाना । पृथिवि । आशाः । दिशः । एति । पृण । उदिति । तिष्ठ । बृहती । भव । ऊर्ध्वा । तिष्ठ । धुवा । त्वम् । वसवः । त्वा । एति । छृन्दतु । गायत्रेण । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । रुद्राः । त्वा । एति । छृन्दतु ( ) । त्रैष्टुभॆन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । आदित्याः । त्वा । एति । छृन्दतु । जागतेन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् । विश्वें । त्वा । देवाः । वैश्वानराः । एति । छृन्दतु । आनुष्टुभॆनेत्यानुं – स्तुभॆन। छन्दसा। अङ्गिरस्वत्। 24 (69) (पनी – रिमार् – रुद्रास्त्वाऽऽ च्छृन्दन्त्वॆ – कान्न विर्शातिश्च) (A6)

4.1.7.1

मा च रिषदुपसत्ता ते अग्ने ब्रह्माणस्ते यशसः सन्तु माऽन्ये। । - - । त्वामग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अग्ने – [] 25

4.1.7.1 - Padam

समाः । त्वा । अग्ने । ऋतवः । वर्धयन्तु । साँवथ्सरा इति

सं-वथ्सराः । ऋषयः । यानि । सत्या । समिति । दिव्येन । दीदिहि ।

रोचनेन । विश्वाः । एति । भाहि । प्रदिशः इति प्र – दिशः ।

पृथिव्याः । समिति । च । इध्यस्व । अग्ने । प्रेति । च । बोधय ।

एनम् । उदिति । च । तिष्ठ । महते । सौभगाय । मा । च । रिषत् ।

उपसत्तेत्युप – सत्ता । ते । अग्ने । ब्रह्माणः । ते । यशसः । सन्तु ।

मा । अन्ये । त्वाम् । अग्ने । वृणते । ब्राह्मणाः । इमे । शिवः ।

अग्ने । 25 (50)

4.1.7.2

 श्रुत्रणाऽग्ने स्वायुः स्ण्रुं रभस्व मित्रणाऽग्ने मित्रधेये यतस्व ।
स्रातानां मध्यमस्था एधि राज्ञामग्ने विह्व्यो दीदिहीह ।
अति – [ ] 26

4.1.7.2 - Padam

स्वरण इति सं – वरणे । भव । नः । सपलहेति सपल–हा । नः । अभिमातिजिदित्यभिमाति – जित् । च । स्वे । गये । जागृहि । अप्रयुच्छित्रत्यप्र – युच्छत्र । इह । एव । अग्ने । अधीति । धारय । रियम् । मा । त्वा । नीति । क्रन्न । पूर्विचत इति पूर्व – चितः । निकारिण इति नि – कारिणः । क्षत्रम् । अग्ने । सुयममिति सु – यमम् । अस्तु । तुभ्यम् । उपसत्तेत्युप–सत्ता । वर्धताम् । ते । अनिष्टृतः । क्षत्रेण । अग्ने । स्वायुरिति सु – आयुः । समिति । रभस्व । मित्रेण । अग्ने । मित्रधेय इति मित्र – धेये । यतस्व । सजातानामिति स – जातानाम् । मध्यमस्था इति मध्यम – स्थाः ।

एधि । राज्ञाम् । अग्ने । विहव्य इति वि – हव्यः । दीदिहि । इह । —— —— अतीति । 26 (50)

4.1.7.3

निहों अति सिधों उत्यचिति—मत्यरातिमग्ने ।

विश्वा ह्यग्ने दुरिता सहस्वाथास्मभ्य ए सहवीरा ए रियन्दाः ।

अनाधृष्यो जातवेदा अनिष्टृतो विराडग्ने क्षत्रभृद्-दीदिहीह ।

विश्वा आशाः प्रमुञ्चन् मानुषीर्भियः शिवाभिरद्य परि पाहि नो वृधे ।

बृहस्पते सवितर्बोधयैन ए सण्शितं चिथ्सं तरा ए सण् शिशाधि ।

वर्धयैनं महते सौभगाय— [ ] 27

4.1.7.3 - Padam

निहः । अतीति । स्रिधः । अतीति । अचित्तम् । अतीति । अगितम् । अग्ने । विश्वा । हि । अग्ने । दुिरतिति दुः – इता । सहस्व । अथ । अस्मभ्यमित्यस्म – भ्यम् । सहवीरामिति सह – वीराम् । रियम् । दाः । अनाधृष्य इत्यना – धृष्यः । जातवेदा इति जात – वेदाः । अनिष्टृतः । विराडिति वि – राट् । अग्ने ।

क्षत्रभृदिति क्षत्र – भृत् । दीदिहि । इह । विश्वाः । आज्ञाः । प्रमुञ्चन्निति प्र – मुञ्चन्न् । मानुषीः । भियः । शिवाभिः । अद्य । परीति । पाहि । नः । वृधॆ । बृहंस्पते । सवितः । बॊधय । एनम् । सर्शितमिति सं – शितम् । चित् । संतरामिति सं – तराम् । समिति । शिशाधि । वर्धय । एनम् । महते । सौभगाय । 27 (50) 4.1.7.4 विश्व एनमनु मदन्तु देवाः । अमुत्रभूयादध यद्यमस्य बृहस्पते अभिशस्तेर मुञ्चः । प्रत्यौहता-मश्चिना मृत्युमस्माद् देवाना-मग्ने भिषजा राचीभिः । उद्वयं तमसस्परि पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरं । देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमं । 28 4.1.7.4 - Padam विश्वे । एनम् । अन्विति । मदन्तु । देवाः । अमुत्रभूयादित्यमुत्र – भूयात् । अधं । यत् । यमस्य । बृहस्पते । अभिशस्तिरित्यभि – शस्तेः । अमुञ्चः । प्रतीति । औहताम् । अश्विना । मृत्युम् । अस्मात् । देवानाम् । अग्ने । भिषजा ।

शचीभिरिति शचि – भिः । उदिति । वयम् । तमसः । परीति । पञ्यन्तः । ज्योतिः । उत्तरमित्युत् – तरम् । देवम् । । । । । । देवत्रेति देव – त्रा । सूर्यम् । अगन्म । ज्योतिः । उत्तममित्युत् – तमम् । 28 (34) (इमें शिवों अग्ने – ऽति – । सौभगाय – चतुस्त्रिण्शच्च) (A7) <u>4.1.8.1</u> ऊर्ध्वा अस्य समिधों भवन्त्यूर्ध्वा शुक्रा शोची⊌ष्यग्नेः। द्युमत्तमा सुप्रतीकस्य सूनोः। तनूनपादसुरो विश्ववेदा देवो देवेषु देवः । पथ आऽनिक्ति मध्वा घृतेन । मध्वा यज्ञं नक्षसे प्रीणानो नराश्सो अग्ने । सुकृद्देवः संविता विश्ववारः । अच्छायमेति शवसा घृतॆनॆडानॊ वहिर्नमसा । अग्नि७ सुचॊ अध्वरॆषु प्रयथ्सु । स यक्षदस्य महिमानमग्नेः स - [ ] 29 4.1.8.1 - Padam ऊर्ध्वाः । अस्य । समिध इति सं–इधः । भवन्ति । ऊर्ध्वा । शुक्रा । ञोची ्षि । अग्नेः । द्युमत्तमेति द्युमत् – तमा ।

```
सुप्रतीकस्यति सु – प्रतीकस्य । सूनोः । तनूनपादिति तनू – नपात् ।
असुरः । विश्ववेदा इति विश्व-वेदाः । देवः । देवेषु । देवः । पथः ।
। । । । एति । अनक्ति । मध्वा । घृतेन । मध्वा । यज्ञम् । नक्षसे । प्रीणानः ।
नराश्यंः । अग्ने । सुकृदितिं सु – कृत् । देवः । सविता ।
विश्ववार इति विश्व – वारः । अच्छ । अयम् । एति । शवसा ।
घृतेन । ईडानः । वहिः । नमसा । अग्निम् । स्रुचः । अध्वरेषु ।
प्रयथ्स्वितं प्रयत् – सु । सः । यक्षत् । अस्य । महिमानम् ।
अग्नेः । सः । 29 (50)
4.1.8.2

। । । । । ।

ई मन्द्रासु प्रयसः । वसुश्चेतिष्ठो वसुधातमश्च ।
द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रता ददन्ते अग्नेः । उरुव्यचसो धाम्ना
पत्यमानाः । ते अस्य योषणे दिव्ये न योनावुषासानका ।
इमं यज्ञमवता मध्वरं नः । दैव्या होतारावूर्ध्व-मध्वरं
नोऽग्नेर्जिह्वामभि गृणीतं । कृणुतं नः स्विष्टिं । तिस्रो देवीर्बर्.हिरेद्
सदन्त्वडा सरस्वती - [ ] 30
```

4.1.8.2 - Padam

ईम्। मन्द्रासु। प्रयसः। वसुः। चेतिष्ठः। वसुधातम इति वसु – धातमः । च । द्वारः । देवीः । अन्विति । अस्य । विश्वे । वता । ददन्ते । अग्नेः । उरुव्यचस इत्युरु – व्यचसः । धाम्ना । पत्यमानाः । ते इति । अस्य । योषणे इति । दिव्ये इति । न । योनौ । उषासानका । इमम् । यज्ञम् । अवताम् । अध्वरम् । नः । दैव्या । होतारौ । ऊर्ध्वम् । अध्वरम् । नः । अग्नेः । जिह्वाम् । अभीति । गृणीतम् । कृणुतम् । नः । स्विष्टिमिति सु-इष्टिम् । तिस्रः । देवीः । बर्.हिः । एति । इदम् । सदन्तु । इडा । सरस्वती । **30 (50)** <u>4.1.8.3</u> भारती । मही गृणाना । तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुक्षु त्वष्टा सुवीरं । रायस्पोषं विष्यतु नाभिमस्मे । वनस्पतेऽव सृजा रराणस्त्मना देवेषु । अग्निर्.हव्य ् शमिता सूदयाति । अग्ने स्वाहां कृणुहि जातवेद इन्द्राय हव्यं । विश्वे देवा हविरिदं जुषन्तां ।

```
। । । । । । हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत्।
——— — — — — — — — स दाधार पृथिवीं द्या — [] 31
```

4.1.8.3 - Padam

भारती । मही । गृणाना । तत् । नः । तुरीपम् । अद्भुतम् । पुरुक्षु ।

त्वष्टा । सुवीरमिति सु – वीरम् । ग्रायः । पोषम् । वीति । स्यतु ।

नाभिम् । अस्मे इति । वनस्पते । अविति । सृज । रगणः । त्मना ।

देवेषु । अग्निः । हव्यम् । श्रामिता । सूदयाति । अग्ने । स्वाहा ।

कृणुहि । जातवेद इति जात – वेदः । इन्द्राय । हव्यम् । विश्वे ।

देवाः । हविः । इदम् । जुषन्ताम् । हिरण्यगर्भ इति हिरण्य–गर्भः ।

समिति । अवर्तत । अग्ने । भूतस्य । जातः । पतिः । एकः ।

आसीत् । सः । दाधार । पृथिवीम् । द्याम् । 31 (50)

4.1.8.4

य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः । यस्य छायाऽमृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम । यस्यमें हिमवन्तों महित्वा यस्य समुद्र ए रसया सहा - [ ] 32 4.1.8.4 - Padam उत । इमाम् । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम । यः । प्राणत इति प्र – अनतः । निमिषत इति नि – मिषतः । महित्वेति महि – त्वा । । । । । ॥ एकः । इत् । राजा । जगतः । बभूव । यः । ईशॆ । अस्य । द्विपद । । । । । । । । । । । । इति द्वि – पदः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम । यः । आत्मदा इत्यात्म–दाः । बलदा इति । ॥ । । । । । । बल-दाः । यस्य । विश्वे । उपासत इत्युप – आसते । प्रशिषमिति ॥ । । । ॥ ॥ । प्र – शिषम् । यस्य । देवाः । यस्य । छाया । अमृतम् । यस्य । मृत्युः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम । यस्य । इमे । हिमवन्त इति हिम – वन्तः । महित्वेति महि – त्वा । यस्यं । समुद्रम् । रसया । सह । 32 (50)

4.1.8.5

-ऽऽहुः । यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हिवर्षा विधेम । यं क्रन्दसी अवसा तस्तभाने अभ्येक्षेतां मनसा रेजमाने । यत्राधि सूर उदितौ व्यति कस्मै देवाय हिवर्षा विधेम । यन द्यौरुग्रा पृथिवी च दृढे येन सुवः स्तभितं येन नाकः । यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हिवर्षा विधेम । आपो ह यन्महृती विश्व – [] 33

4.1.8.5 - Padam

आहुः । यस्य । इमाः । प्रदिशः इति प्र-दिशः । यस्य । बाहू इति ।

कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम । यम् । क्रन्दसी इति । अवसा ।

तस्तभाने इति । अभ्येक्षेतामित्यभि – ऐक्षेतां । मनसा । रेजमाने

इति । यत्र । अधीति । सूरः । उदितावित्युत् – इतौ । व्येतीति

वि – एति । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम । येन । द्यौः । उग्रा ।

पृथिवी । च । दृढे इति । येन । सुवः । स्तभितम् । येन । नाकः ।

यः । अन्तरिक्षे । रजसः । विमान इति वि–मानः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम । आपः । ह । यत् । महतीः । विश्वम् । 33 (50) 4.1.8.6 -मायन् दक्षं दधाना जनयन्तीरग्निं। ततो देवानां निरवर्ततास्रेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम । यश्चिदापों महिना पर्यपंश्यद्-दक्षां दर्धाना जनयन्तीरग्निं। यो देवेष्वधि देव ऐक आसीत् कस्मै देवाय हविषा विधेम । 34 4.1.8.6 - Padam आयन्न् । दक्षम् । दधानाः । जनयन्तीः । अग्निम् । ततः । देवानाम् । । । । । । । । निरिति । अवर्तत । असुः । एकः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधॆम । यः । चित् । आपः । महिना । पर्यपञ्यदिति परि-अपञ्यत् । दक्षम् । द्धानाः । जनयन्तीः । अग्निम् । यः । देवेषु । अधीति । देवः । । ॥ ॥ ॥ ॥ एकः । आसीत् । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम । **34 (34)** *(अग्नैः* स – सरस्वती – द्याण् – सह – विश्वं – चतुस्त्रिण्शच्च) (४८)

पद पाठे (वाक्य सहित) – चतुर्थकाण्डे – प्रथमः प्रश्नः

4.1.9.1

आकूतिमग्निं प्रयुज्ञ स्वाहा मनों मेधामग्निं प्रयुज्ञ स्वाहा
चित्तं विज्ञातमग्निं प्रयुज्ञ स्वाहा वाचो विधृतिमग्निं प्रयुज्ञ स्वाहा वाचो विधृतिमग्निं प्रयुज्ञ स्वाहा वाचो विधृतिमग्निं प्रयुज्ञ स्वाहा प्रजापतये मनवे स्वाहाऽग्नये वैश्वानगय स्वाहा विश्वे देवस्य नेतुर्मर्तो वृणीत सख्यं विश्वे ग्रय इषुध्यसि द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहा मा सु भित्था मा सु रिषो दृण्हस्व वीडयस्व सु ।

अंब धृष्णु वीरयस्वा – [ ] 35

4.1.9.1 - Padam

आकृतिमित्या – कृतिम् । अग्निम् । प्रयुजमिति प्र – युजम् ।
॥ ॥ ॥ ॥ ॥
स्वाहा । मनः । मेधाम् । अग्निम् । प्रयुजमिति प्र –युजम् । स्वाहा ।

चित्तम् । विज्ञातमिति वि – ज्ञातम् । अग्निम् ।

। ॥ ॥ । प्रयुजमिति प्र — युजम् । स्वाहा । वाचः । विधृतिमिति वि—धृतिम् । अग्निम् । प्रयुजमिति प्र – युजम् । स्वाहा । प्रजापतय इति । ॥ ॥ । ॥ ॥ प्रजा – पतये । मनवे । स्वाहा । अग्नये । वैश्वानराय । स्वाहा । विश्वे । देवस्य । नेतुः । मर्तः । वृणीत । सख्यम् । विश्वे । रायः । इषुध्यसि । द्युम्नम् । वृणीत । पुष्यसे । स्वाहा । मा । स्विति । भित्थाः । मा । स्विति । रिषः । दृर्हस्व । वीडयस्व । सु । अंब । धृष्णु । वीरयस्व । 35 (50) 4.1.9.2 -ऽग्निश्चेदं करिष्यथः । दृण्हस्व देवि पृथिवि स्वस्तयं आसुरी माया स्वधया कृताऽसि । जुष्टं देवानामिदमस्तु हव्यमरिष्टा त्वमुदिहि यज्ञे अस्मिन्न् । मित्रैतामुखां तपैषा मा भेदि । एतां ते परि ददाम्यभित्त्यै । द्वनः सर्पिरासुतिः प्रत्नो होता वरण्यः । सहसस्पुत्रो अद्भुतः । परस्या अधि संवतोऽवराण् अभ्या - [] 36

4.1.9.2 - Padam

अग्निः । च । इदम् । करिष्यथः । दृ⊍्हस्व । देवि । पृथिवि । स्वस्तये । आसुरी । माया । स्वधयेति स्व – धया । कृता । असि । जुष्टम् । देवानाम् । इदम् । अस्तु । हव्यम् । अरिष्टा । त्वम् । उदिति । इहि । यज्ञे । अस्मिन्न् । मित्रं । एताम् । उखाम् । तप । एषा । मा । भेदि । एताम् । ते । परीति । ददामि । अभित्त्यै । द्रवन्न इति दू – अन्नः । सर्पिरासुतिरिति सर्पिः – आसुतिः । प्रतः । होता । वरेण्यः । सहसः । पुत्रः । अद्भुतः । परस्याः । अधीति । । । । । साँवत इति सां – वतः । अवरान् । अभि । एति । **36 (50)** 4.1.9.3 । ॥ । । तर । यत्राहमस्मि तां अव । परमस्याः परावतो रोहिदश्च इहाऽ*गिह । पुरीष्यः पुरुप्रियोऽग्ने त्वं तरा मृथः । सीद त्वं मातुरस्या उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनानि विद्वान् । मैनामर्चिषा मा तपसाऽभि शूशुचोऽन्तरस्या ए शुक्र ज्योतिर्वि भाहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदेने स्वे । तस्यास्त्व एं हरसा तपन् ( )

ा । । । । । । जातवदः शिवो भव । शिवो भूत्वा मह्यमग्नेऽथो सीद शिवस्त्वं । शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहाऽऽसंदः । 37 4.1.9.3 - Padam तर । यत्र । अहम् । अस्मि । तान् । अव । परमस्याः । परावत इति परा – वतः । रोहिदश्च इति रोहित् – अश्वः । इह । एति । गहि । पुरीष्यः । पुरुप्रिय इति पुरु – प्रियः । अग्ने । त्वम् । तर । मृधः । सीद । त्वम् । मातुः । अस्याः । उपस्थ इत्युप – स्थॆ । विश्वानि । अग्ने । वयुनानि । विद्वान् । मा । एनाम् । अर्चिषा । मा । तपसा । अभीति । शूशुचः । अन्तः । अस्याम् । शुक्रज्योतिरिति शुक्र – ज्योतिः । वीति । भाहि । अन्तः । अग्ने । रुचा । त्वम् । उखायै। सदने। स्वे। तस्याः। त्वम्। हरसा। तपन्न् ()। जातवेद इति जात-वेदः । शिवः । भव । शिवः । भूत्वा । महाम् । अग्ने । अथो इति । सीद । शिवः । त्वम् । शिवाः । कृत्वा ।

दिशः । सर्वाः । स्वाम् । योनिम् । इह । एति । असदः । 37 (70)

(वीरयस्वा – ऽऽ – तपन् – विश्वातिश्च) (४९)

4.1.10.1

यदग्ने यानि कानि चाऽऽते दारूणि दध्मसि । तदस्तु तुभ्यमिद्–धृतं

तज्जुषस्व यविष्य । यदत्त्युपजिह्निका यद्वम्रो अतिसर्पति ।

सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्ठ्य ।

रात्रिश्र् रात्रिमप्रयावं भरन्तोऽश्वायेव तिष्ठते घासमस्मै ।

रायस्पोषेण समिषा मदन्तोऽग्ने मा ते प्रतिवेशा रिषाम ।

नाभा – [ ] 38

4.1.10.1 - Padam

यत्। अग्ने। यानि। कानि। च। एति। ते। दारूणि। द्ध्मिसि।
तत्। अस्तु। तुभ्यम्। इत्। घृतम्। तत्। जुषस्व। यविष्ठ्य।
यत्। अति। उपजिह्विकेत्युप – जिह्विका। यत्। वमः।
अतिसर्पतीत्यति–सर्पति। सर्वम्। तत्। अस्तु। ते। घृतम्। तत्।
जुषस्व। यविष्ठ्य। रात्रिं एरात्रिमिति रात्रिम् – रात्रिम्।

```
अप्रयावमित्यप्र–यावम् । भरन्तः । अश्वाय । इव । तिष्ठते । घासम् ।
अस्मै । रायः । पोषेण । समिति । इषा । मदन्तः । अग्नै । मा । ते ।
प्रतिवेशा इति प्रति – वेशाः । रिषाम । नाभा । 38 (50)
<u>4.1.10.2</u>
पृथिव्याः समिधा-नमग्नि ए रायस्पोषाय बृहते हवामहे ।
इरम्मदं बृहदुक्थं यजत्रं जेतारमग्निं पृतनासु सासिहं ।
याः सेना अभीत्वरीरा-व्याधिनी-रुगणा उत ।
ये स्तेना ये च तस्करास्ता ७ स्ते अग्नेऽपि दधाम्यास्ये ।
द ७ ष्ट्राभ्यां मलिम्लून् जंभ्यै - स्तस्करा ७ उत ।
हनूभ्या स्तेनान् भगवस्ता ७ - स्त्वं खाद सुखादितान् ।
ये जनेषु मलिम्लवः स्तेना-सस्तस्करा वने । ये – [] 39
4.1.10.2 - Padam
पृथिव्याः । समिधानमिति सं-इधानम् । अग्निम् । रायः । पौषाय ।
बृहते । हवामहे । इरंमदिमतीरं – मदम् । बृहद्कथिमिति
बृहत् – उक्थम् । यजत्रम् । जेतारम् । अग्निम् । पृतनासु ।
```

```
।। । । । । सासहिम् । याः । सेनाः । अभीत्वरीरित्यभि – इत्वरीः ।
आव्याधिनीरित्या – व्याधिनीः । उगणाः । उत । यॆ । स्तॆनाः । यॆ ।
च । तस्कराः । तान् । तॆ । अग्नॆ । अपीति । दधामि । आस्यॆ ।
॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ द⊎ष्ट्राभ्याम् । मलिम्लून्न् । जंभ्यैः । तस्करान् । उत । हन्भ्यामिति
हुनुं – भ्याम् । स्तैनान् । भगव इति भग – वः । तान् । त्वम् ।
खाद । सुखादितानिति सु – खादितान् । ये । जनेषु । मलिम्लवः ।
स्तेनासः । तस्कराः । वने । ये । 39 (50)
<u>4.1.10.3</u>
कक्षेष्वघा यवस्ता ७स्ते दधामि जंभयोः ।
यो अस्मभ्यमरातीयाद् –यश्च नो द्वेषते जनः।
ा । ।
निन्दाद्यो अस्मान् दिफ्साच्च सर्वं तं मस्मसा कुरु।
स्ंशितं में ब्रह्म स्ंशितं वीर्यं बलं।
सं्शितं क्षत्रं जिष्णु यस्याऽहमस्मि पुरोहितः ।
उदेषां बाहू अतिरमुद्धर्च उदू बलं।
क्षिणोमि ब्रह्मणा-ऽमित्रानुन्नयामि - [] 40
```

4.1.10.3 - Padam

कक्षेषु । अघायव इत्यघ – यवः । तान् । ते । दधामि । जंभयोः । यः । अस्मभ्यमित्यस्म – भ्यम् । अरातीयात् । यः । च । नः । द्वेषते । जनः । निन्दात् । यः । अस्मान् । दिफ्सात् । च । सर्वम् । तम् । मस्मसा । कुरु । सर्शितमिति सं – शितम् । मे । ब्रह्म । सर्शितमिति सं – शितम् । सर्शितमिति सं – शितम् । सर्शितमिति सं – शितम् । वर्षिम् । सर्शितमिति सं – शितम् । पुरोहित न । स्त्रम् । जिष्णु । यस्य । अहम् । अस्मि । पुरोहित इति पुरः – हितः । उदिति । एषाम् । बाहू इति । अतिरम् । उदिति । वर्षः । उदिति । च । वर्षः । उदिति । उ । बलम् । क्षिणोमि । ब्रह्मणा । अमित्रान् । उदिति । नयामि । ४० (५०)

4.1.10.4

स्वाण् अहं । दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौहुर्मर्षमायुः श्रिय रुचानः । अग्निरमृतो अभवद्वयो-भिर्यदेनं द्यौरजनयथ् सुरेताः । विश्वा रूपाणि प्रति मुञ्चते कविः प्राऽसावीद्भद्रं द्विपदे चतुष्पदे । वि नाकमख्यथ् सविता वरेण्योऽनु प्रयाणमुषसो विराजति ।

4.1.10.4 - Padam

स्वान् । अहम् । दृशानः । रुक्मः । उर्व्या । वीति । अद्यौत् । दुर्मर्.षमिति दुः – मर्.षम् । आयुः । श्रियॆ । रुचानः । अग्निः । अमृतः । अभवत् । वयोभिरिति वयः – भिः । यत् । एनम् । द्यौः । । ॥ ॥ । । अजनयत् । सुरेता इति सु – रेताः । विश्वा । रूपाणि । प्रतीति । मुञ्चते । कविः । प्रेति । असावीत् । भद्रम् । द्विपद इति द्वि-पदे । । । । । । । चतुष्पद इति चतुः – पदॆ । वीति । नाकम् । अख्यत् । सविता । ॥ । । । । । । वरेण्यः । अन्विति । प्रयाणमिति प्र – यानम् । उषसः । वीति । ॥ । राजित । नक्तोषासा । समनसिति स – मनसा । विरूपे इति । । ॥ ॥ — । ॥ ॥ वि–रूपॆ । धापयॆतॆ इति । शिशुम् । एकम् । समीची इति । द्यावा । क्षाम । रुक्मः । 41 (50)

4.1.10.5

अन्तर्वि भाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ।

सुपर्णोऽसि गरुत्मान् त्रिवृत्ते शिरो गायत्रं चक्षुः स्तोम आत्मा साम

ते तनूर्वामदेव्यं बृहद्-रथन्तरे पक्षौ यज्ञायज्ञियं पुच्छं

छन्दा ७ स्यङ्गानि धिष्णियाः शफा यजू ७ षि नाम ।

सुपर्णोऽसि गरुत्मान् दिवं गच्छ सुवः पत । 42

4.1.10.5 - Padam

सुवः । पत । **४२ (38)** *(नाभा – वने ये – नयामि – क्षामा रुक्मों* —, – *ऽष्टात्रिप्शच्च) (A10)*

4.1.11.1

अग्ने यं यज्ञमध्वरं विश्वतः परिभूरसि । स इद्देवेषु गच्छति ।
सोम यास्ते मयोभुव ऊतयः सन्ति दाशुषे । ताभिर्नोऽविता भव ।
अग्निर्मूर्धा भुवः । त्वन्नः सोम या ते धामानि ।
तथ् सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ।
अचित्ती यच्चकृमा दैव्ये जने दीनैर्दक्षैः प्रभूती पूरुषत्वता । 43

4.1.11.1 - Padam

अग्ने । यम् । यज्ञम् । अध्वरम् । विश्वतः । परिभूरिति परि – भूः । असि । सः । इत् । दॆवेषु । गच्छति । सोम । याः । ते । मयोभुव इति मयः – भुवः । ऊतयः । सन्ति । दाशुषे । ताभिः । नः । अविता । भव । अग्निः । मूर्धा । भुवः । त्वम् । नः । सोम । या । ते । धामानि । तत् । सवितुः । वरेण्यम् । भर्गः । दॆवस्य । धीमहि । धियः । यः । नः । प्रचोदयादिति प्र – चोदयात् । अचित्ती । यत् ।

चोदियत्री सूनृतानां चेतन्ती सुमतीनां । यज्ञं देधे सरस्वती । पावीरवी कन्या चित्रायुः सरस्वती वीरपत्नी धियं धात् । पानिस्चिछद्रण् शरणण् सजोषा दुराधर्षं गृणते शर्म यण्सत् ।

पूषा गा अन्वेतु नः पूषा रक्षत्वर्वतः । पूषा वाज्ं सनोतु नः । शुक्रं । । । ते अन्यद्यजतं ते अन्य – [] 44

4.1.11.2 - Padam

देवेषु । च । सिवतः । मानुषेषु । च । त्वम् । नः । अत्र । सुवतात् । अनगसः । चोदियत्री । सूनृतानाम् । चेतन्ती । सुमतीनामिति सु – मतीनाम् । यज्ञम् । दधे । सरस्वती । पावीरवी । कन्या । चित्रायुरिति चित्र – आयुः । सरस्वती । वीरप्रत्नीति वीर – प्रती । धियम् । धात् । गनाभिः । अच्छिद्रम् । शरणम् ।

स्जोषा इति स-जोषाः । दुराधर्षिति दुः – आधर्षम् । गृणते ।
र्गा । युर्सत् । पूषा । गाः । अन्विति । एतु । नः । पूषा । रक्षतु ।
रा । युषा । वाजम् । स्नोतु । नः । शुक्रम् । ते । अन्यत् ।
यजतम् । ते । अन्यत् । ४४ (५०)

<u>4.1.11.3</u>

4.1.11.3 - Padam

विषुरूपे इति विषु – रूपे । अहंनी इति । द्यौः । इव । असि । विश्वाः । हि । मायाः । अवसि । स्वधाव इति स्वधा – वः । भद्रा । ते । पूषत्र् । इह । रातिः । अस्तु । ते । अवर्धन्त । स्वतवस इति स्व – तवसः । महित्वनेति महि – त्वना । एति । नाकम् । तस्थुः ।

4.1.11.4

रेजते अग्ने पृथिवी मुखेभ्यः । विश्वे देवा विश्वे देवाः ।

ह्यावा नः पृथिवी इम् सिधमद्य दिविस्पृशं ।

यज्ञं देवेषु यच्छतां । प्र पूर्वजे पितरा नव्यसीभिर्गीभिः

कृणुध्व ् सदने ऋतस्य । आ नो द्यावापृथिवी दैव्येन जनेन यातं

मिह वां वरूथं । अग्नि स्तोमेन बोधय सिधानो अमर्त्यं ।

हव्या देवेषु नो दधत् । स हव्यवाडमर्त्य उिशय्दूतश्चनोहितः () ।

अग्निर्धिया समृण्वित । शश्नो भवन्तु वाजेवाजे । 46

4.1.11.4 - Padam

। ॥ ॥ रेजते । अग्ने । पृथिवी । मखेभ्यः । विश्वे । देवाः । विश्वे । देवाः । ॥ द्यावा । नः । पृथिवी इति । इमम् । सिधम् । अद्य । दिविस्पृशमिति — — — — दिवि – स्पृशम् । यज्ञम् । देवेषु । यच्छताम् । प्रति । पूर्वजे इति पूर्व-जे। पितरा। नव्यसीभिः। गीर्भिः। कृणुध्वम्। सदने इति। ऋतस्य । एति । नः । द्यावापृथिवी इति द्यावा – पृथिवी । दैव्येन । ा जनेन । यातम् । महि । वाम् । वरूथम् । अग्निम् । स्तोमेन । । बोधय । समिधान इति सं – इधानः । अमर्त्यम् । हव्या । देवेषु । नः । दथत् । सः । हव्यवाडिति हव्य – वाट् । अमर्त्यः । उशिक् । दूतः । चनोहितः () । अग्निः । धिया । समिति । ऋण्वति । राम् । । । । । । । । । । । । नः । भवन्तु । वाजेवाज इति वाजे – वाजे । **४६ (५८)** *(पुरुषत्वता –* । यजतन्ते अन्यथ् – सहन्ते – चनोहितो – ऽष्टौ च) (A11)

पद पाठे (वाक्य सहित) – चतुर्थकाण्डे – प्रथमः प्रश्नः

 PraSna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :

 ।
 ।

 (युञ्जान – इमामगृभ्णन् – दॆवस्य – सन्तॆ – वि पाजसा –

 ।
 ।

 वसवस्त्वा – समास्त्वॊ – द्ध्वा – अस्याकूतॊ – यदग्नॆ यान् –

 ।
 ।

 यग्नॆ यं यज्ञ – मॆकादञा)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :
(युञ्जानो – वर्म च स्थ – आदित्यस्त्वा – भारती – स्वाण् अहण्
— ।

– षट्चत्वारिण्ञात्)

First and Last Padam of First Prasnam of Kandam 4 :-। (युञ्जानो – वाजेवाजे)

॥ हरिः ओं ॥
॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैतिरीय संहितायां पद पाठे
चतुर्थ काण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

______

पद पाठे (वाक्य सहित) – चतुर्थकाण्डे – प्रथमः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 4 - Prasanam 1 - TS 4.1

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	4	203
Anuvakam 2	5	270
Anuvakam 3	4	177
Anuvakam 4	4	186
Anuvakam 5	4	204
Anuvakam 6	3	169
Anuvakam 7	4	184
Anuvakam 8	6	284
Anuvakam 9	3	170
Anuvakam 10	5	238
Anuvakam 11	4	208
Total →	46	2293

Notes:

- Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in